

transect: archeologie, erfgoed, ruimte

Transect-rapport 1098

**Plangebied 'Het Stoom' te
Oerle (gem. Veldhoven)**

Een archeologische quickscan en
inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)

Auteur	Drs. A.A. Kerkhoven
Versie	Concept 1.1
Projectcode Transect	16100033
Datum	18-11-2016
Opdrachtgever	Tritium Advies BV Bulberg 35 5674 TE Nuenen
Uitvoerder	Transect Australiëlaan 5-a 3526 AB Utrecht
Onderzoeksmelding	4022770100
Bevoegde overheid	Gemeente Veldhoven

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. T. Nales (Senior KNA prospector)	24-11-2016	

ISSN: 2211-7067

© Transect, Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Tritium Advies BV heeft Transect b.v. een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in het kader van de herontwikkeling van een perceel aan Het Stoom te Oerle (gem. Veldhoven; zie figuur 1). Op het perceel worden tien grondgebonden seniorwoningen gerealiseerd (zie bijlage 1), met behoud van het vrijstaande woonhuis aan Het Stoom. Het bijgebouw, een schuur, wordt hiervoor gesloopt. Op het perceel worden naast de woningen ook tien openbare parkeerplaatsen gerealiseerd.

Het plangebied heeft op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Veldhoven een hoge archeologische verwachting (Categorie 4; zie figuur 2). Deze verwachting is in het bestemmingsplan *Veldhoven actualisatie 2014* doorvertaald in een dubbelbestemming *Waarde – Archeologie 2* (zie figuur 3), inhoudende dat een archeologisch (voor)onderzoek is vereist bij initiatieven met bodemingrepen over een oppervlak groter dan 250 m² en dieper dan 40 cm -Mv.

Het vooronderzoek omvat een archeologische quickscan en een verkennend booronderzoek met profielputjes. Het veldonderzoek is op 2 november 2016 uitgevoerd.

Uit het vooronderzoek blijkt dat in het plangebied sprake is van een akkerlaag, met een maximale dikte van 70 cm. Wellicht dat deze oorspronkelijk dikker was, gezien de mogelijke egalisatie van het terrein op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; zie bijlage 3). Aangenomen mag worden dat het een oud bouwlanddek, d.w.z. een enkeerdgrond betreft, dat op basis van het proefsleuvenonderzoek in Oerle-Zuid – Zilverackers (in 2008) in de Nieuwe Tijd kan worden gedateerd, specifiek de 17^e eeuw.

De akkerlaag gaat via een grillige basis (overgangszone met vergravingen) over in de Cg-horizont van het pleistocene dekzand. Podzolen ontbreken. Derhalve is de verwachting op steentijdvindplaatsen die hoofdzakelijk uit vuursteenconcentraties bestaan ook laag, gezien dat deze voornamelijk in de A-, E- en B-horizonten van het pleistocene dekzand worden aangetroffen. Verder zijn op de geraadpleegde historische kaarten ook geen aanwijzingen gevonden voor historische bebouwing, zodat de verwachting op archeologische resten die hiermee verband kunnen houden ook laag is. Uit recent onderzoek blijkt verder dat de middeleeuwse nederzetting van het adellijk complex van Kerkoerle (Theuws e.a. 2011, Steege 2013) niet direct zuidelijk, maar direct noordwestelijk van het complex moet worden gezocht (mondelijke mededeling Fokko Kortlang/ArchAeO), zodat de verwachting op archeologische sporen en vondsten hiervan in het plangebied eveneens laag is.

Ook de verwachting op archeologische resten uit de Bronstijd, IJzertijd en Romeinse tijd is laag op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek Oerle-Zuid – Zilverackers, hoewel deze niet kunnen worden uitgesloten. Dan gaat het met name om diepere grondsporen die ondanks de vergravingen nog in de Cg-horizont van het pleistocene dekzand kunnen worden aangetroffen. Deze zijn in de directe omgeving van het plangebied echter niet uit het intensieve proefsleuvenonderzoek van Oerle-Zuid – Zilverackers naar voren gekomen (figuur 5, deelgebied 2), anders dan ter hoogte van een depressie die in het noordelijke deel van deelgebied 2 was aangetroffen. In de boringen en profielputjes in plangebied *Het Stoom* ontbreken echter aanwijzingen voor een depressie, zodat de verwachting op archeologische resten uit de Bronstijd, IJzertijd en Romeinse tijd hier laag wordt geacht. Daar komt bij dat de bodem in het plangebied rond boringen 4 en 5 is verstoord.

Advies

Op basis van het archeologisch vooronderzoek worden geen archeologische vervolgmaatregelen geadviseerd.

Kanttekening

Onderhavig onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke methoden en inzichten en is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische resten niet gegarandeerd worden. Wanneer bij graafwerkzaamheden toch onverhoopt waardevolle resten worden aangetroffen, dienen deze bij het bevoegd gezag te worden gemeld.

Inhoud

---

1. Aanleiding.....	1
2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek.....	4
3. Landschap, geomorfologie en bodem.....	5
4. Archeologische verwachting en bekende waarden	7
5. Huidig gebruik, historische situatie en bodemverstoringen	12
6. Gespecificeerde archeologische verwachting.....	16
7. Resultaten veldonderzoek.....	17
8. Conclusie en Advies.....	18
9. Geraadpleegde bronnen	19
Bijlage 1: Nieuwe situatie.....	20
Bijlage 2: Geomorfologische kaart.....	21
Bijlage 3: Actueel Hoogtebestand Nederland 2 (AHN2) – Ontgroningenkaart Noord-Brabant.....	22
Bijlage 4: Bodemkaart	23
Bijlage 5: Archeologische waarden en onderzoeksmeldingen (Archis3)	24
Bijlage 6: Boorpunten- en profielputtenkaart.....	25
Bijlage 7: Foto's boorkernen	26
Bijlage 8: Foto's profielputten.....	28
Bijlage 9: Boorprofielkolommen	30

1. Aanleiding

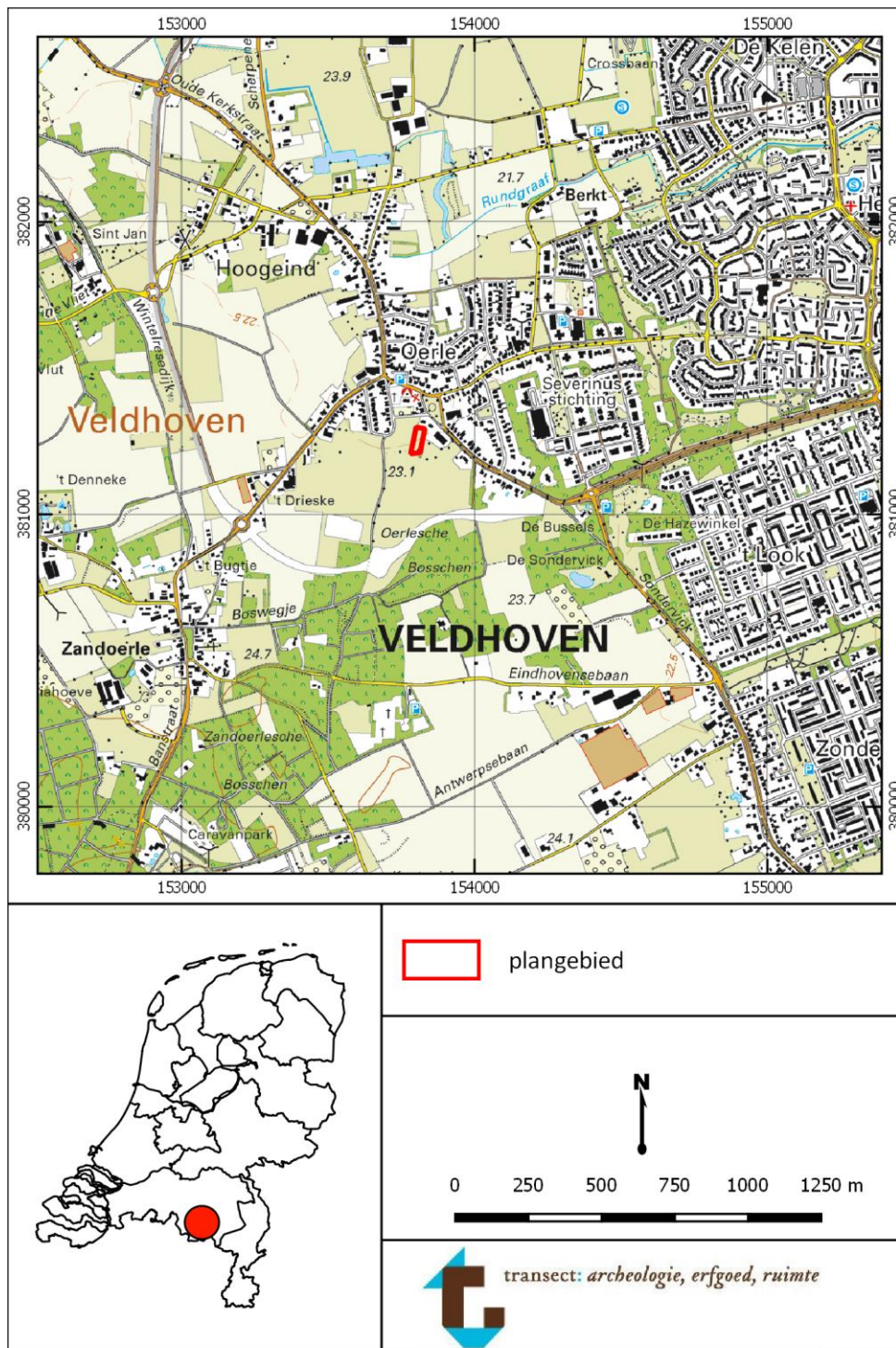

Gemeente	Veldhoven
Plaats	Oerle
Toponiem	Het Stoom
Kaartblad	51D
Centrumcoördinaten	153.807 / 381.260
Oppervlakte plangebied	2.795 m ²

In opdracht van Tritium Advies BV heeft Transect b.v. een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in het kader van de herontwikkeling van een perceel aan Het Stoom te Oerle (gem. Veldhoven; zie figuur 1). Op het perceel worden tien grondgebonden seniorwoningen gerealiseerd (zie bijlage 1), met behoud van het vrijstaande woonhuis aan Het Stoom. Het bijgebouw, een schuur, wordt hiervoor gesloopt. Op het perceel worden naast de woningen ook tien openbare parkeerplaatsen gerealiseerd.

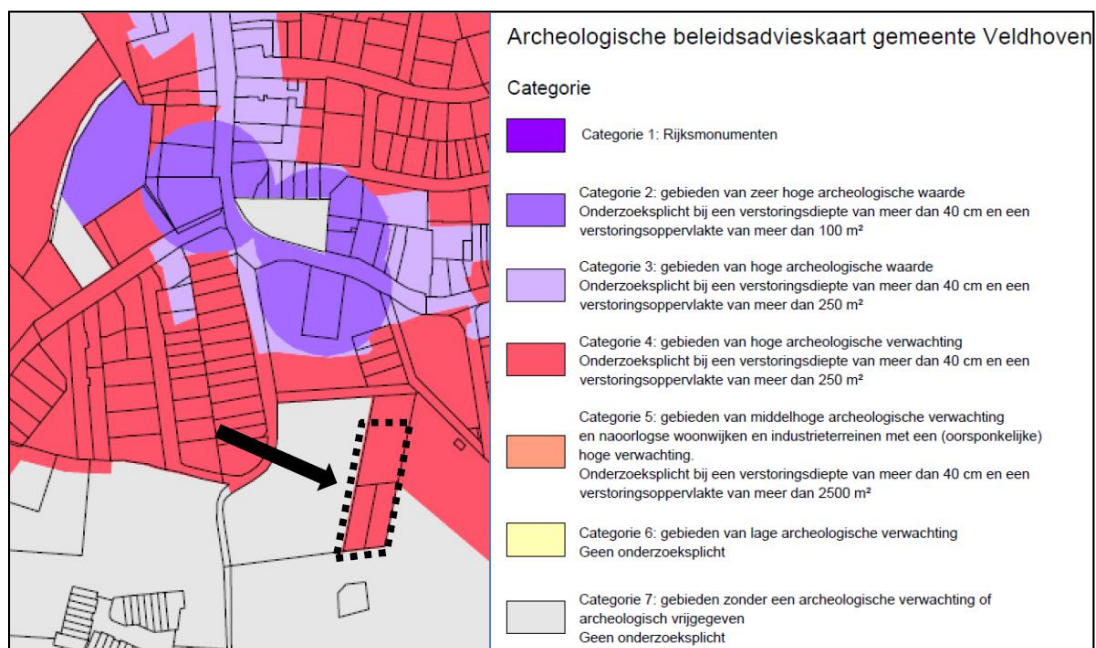
Het plangebied heeft op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Veldhoven een hoge archeologische verwachting (Categorie 4; zie figuur 2). Deze verwachting is in het bestemmingsplan *Veldhoven actualisatie 2014* doorvertaald in een dubbelbestemming *Waarde – Archeologie 2* (zie figuur 3), inhoudende dat een archeologisch (voor)onderzoek is vereist bij initiatieven met bodemingrepen over een oppervlak groter dan 250 m² en dieper dan 40 cm -Mv.

Het vooronderzoek omvat een archeologische quickscan en een verkennend booronderzoek met profielputjes. Het veldonderzoek is op 2 november 2016 uitgevoerd door drs. A.A. (André) Kerkhoven.

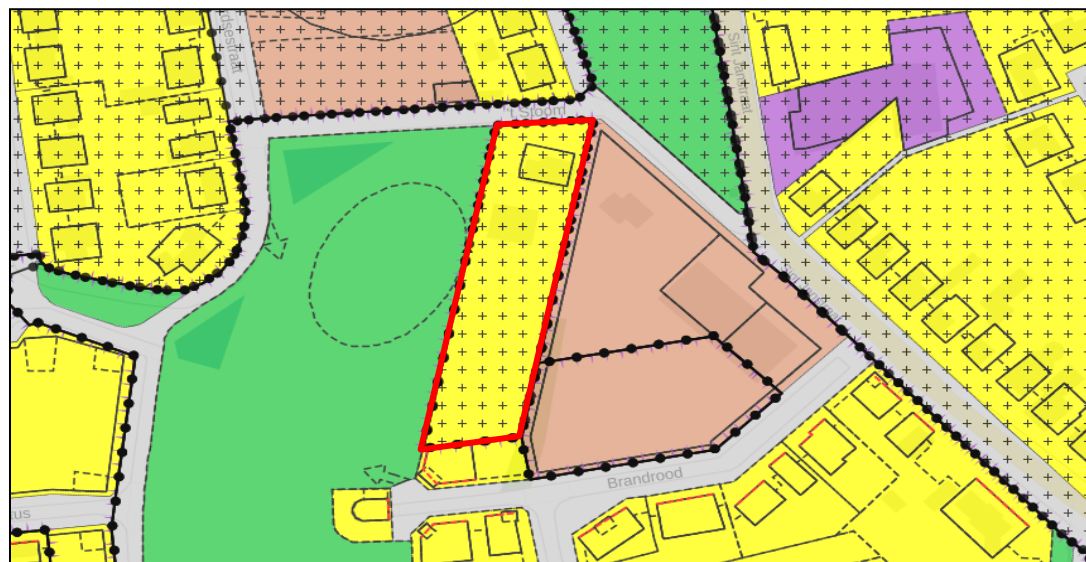

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood).

Figuur 2: Uitsnede Archeologische beleidsadvieskaart (maart 2014) gemeente Veldhoven.

Figuur 3: Uitsnede Ruimtelijkeplannen.nl.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het archeologisch vooronderzoek bestaat uit een archeologische quickscan en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase. Het doel van het vooronderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting aan de hand van nieuwe en perceelspecifieke informatie van het plangebied

Om nadere en actuele informatie te verzamelen over het plangebied én als basis voor het plan van aanpak voor het verkennend booronderzoek, is een quickscan uitgevoerd. Hiervoor zijn de gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart en andere beschikbare informatie op het gebied van de geomorfologie, bodemopbouw, archeologie en historische geografie van het plangebied geraadpleegd. Het centraal Archeologisch Informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) is geraadpleegd om informatie over eventuele recente archeologische waarnemingen te verkrijgen. Het product van de quickscan is een gespecificeerde archeologische verwachting. Bij de quickscan spelen vooral de rapportages van het archeologisch onderzoek in de periode 2008-2012 in plangebieden Oerle-Centrum en Oerle-Zuid (incl. plangebied Zilverackers) een belangrijke rol (zie hoofdstuk 4).

Het doel van het inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, is het toetsen en aanvullen van de gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied door het verzamelen van informatie over de feitelijke bodemopbouw, bodemreliëf en bodemintactheid in het plangebied. Het inventariserend veldonderzoek is hiertoe uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek (IVO-O; zie hoofdstuk 7 en bijlagen 6,7 en 9). Daarnaast zijn profielputjes gegraven (zie bijlage 8).

Het resultaat van het archeologisch vooronderzoek is dit rapport met een conclusie omtrent het risico dat eventueel aanwezige behoudenswaardige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen plannen. Op basis van dit rapport neemt het bevoegd gezag een beslissing in het kader van de vergunningverlening of planprocedure. Het rapport i.c. de gespecificeerde verwachting bevat waar mogelijk gegevens over de – verwachte – aan- of afwezigheid, aard, omvang, diepteligging, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden.

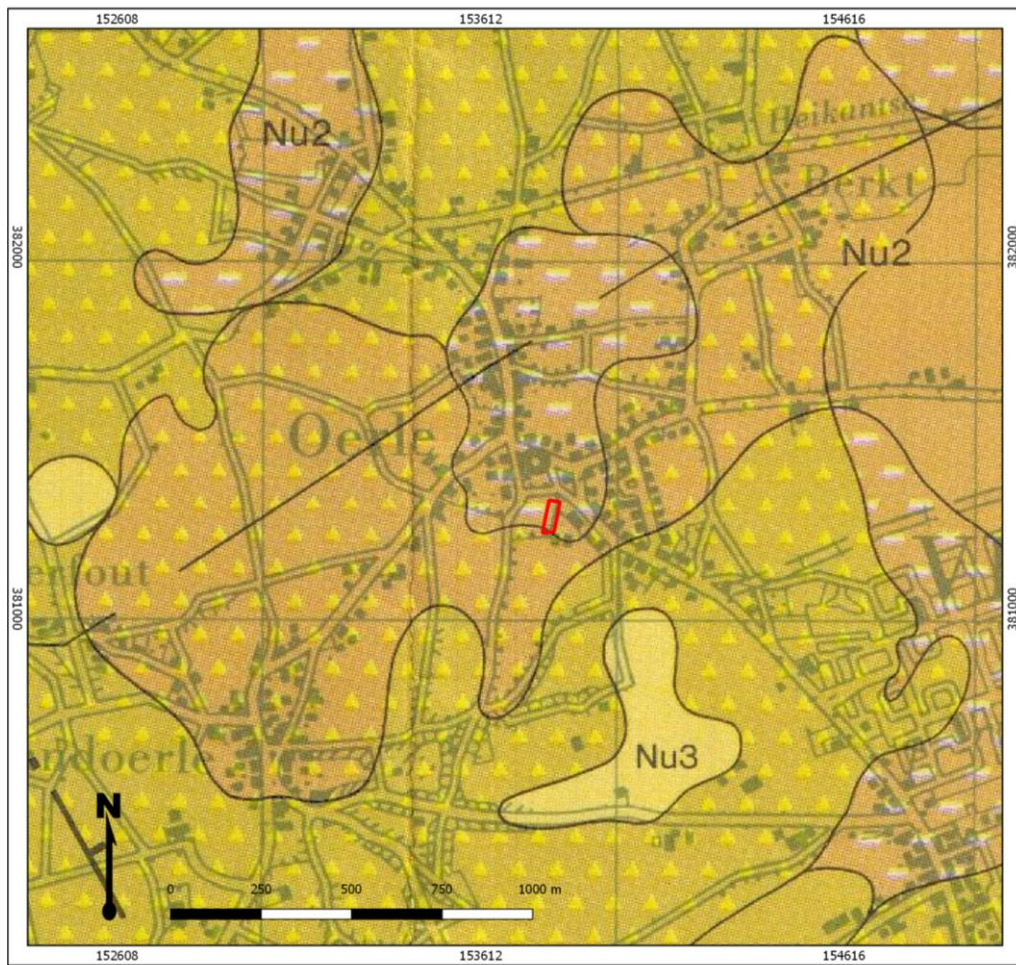
De quickscan en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform het *Advies Archeologie Plangebied 'Het Stoom', (gemeente Veldhoven)* van ArchAeO (stellers dhr. F.P. Kortlang en dhr. drs. M. van der Weele) én de standaardrichtlijn die als bijlage bij dit advies is meegestuurd.

Verder is het inventariserend veldonderzoek uitgevoerd conform protocol 4003 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.3 (KNA 3.3).

3. Landschap, geomorfologie en bodem

- Landschap** Het plangebied ligt landschappelijk gezien in het Zuid-Nederlandse zandgebied, binnen de Centrale Slenk/Roerdaalslenk. De Centrale Slenk is opgevuld met sediment, dat geologisch gezien tot de Formatie van Boxtel wordt gerekend (de Mulder e.a., 2003). De bovenste meters van dit pakket bestaat uit dekzand (Laagpakket van Wierden).
- Geologie** Volgens de geologische kaart (zie figuur 4) is ter hoogte van het plangebied sprake van Brabantse leem (Laagpakket van Liempde; kaartcode Nu2; leem, plaatselijk humeus of venig), bedekt met dekzand, dunner dan 2 m. Het Brabantse leem bestaat uit fijn sediment (silt) dat tijdens het Hengelo-Denekamp interstadiaal is ingevangen in ondiepe meren.
- Geomorfologie** Het plangebied ligt op de geomorfologische kaart in een zone met dekzandruggen +/- oud bouwlanddek (zie bijlage 2, kaartcode 3L5). In het zuiden gaat het plangebied over in een dekzandrug +/- oud bouwlanddek (kaartcode 3K14).
- Maaiveld** Volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland 2 (AHN2) ligt het maaiveld in het plangebied tussen circa 22.4 en 22.8 m +NAP (zie bijlage 3). Opvallend zijn de scherpe reliëfovergangen met de aangrenzende noordelijke, oostelijke en zuidelijke percelen, wat indicatief is voor egalisatie. De aangrenzende oostelijke en zuidelijke percelen liggen circa 50 tot 60 cm hoger dan het plangebied. Het verschil met het noordelijke perceel waarop het vrijstaande woonhuis staat is aanzienlijk kleiner, namelijk niet meer dan 10 cm. Op de ontgrondingskaart van Noord-Brabant staat geen vermelding van een egalisatie (zie ook bijlage 3).
- Bodem** Volgens de bodemkaart is in het plangebied sprake van hoge zwarte enkeerdgronden van lemig fijn zand (zie bijlage 4, kaartcode zEZ23).
- Grondwatertrap** De grondwatertrap in het plangebied is VI*, wat betekent dat het plangebied op zeer droge gronden ligt, waarbij de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) dieper dan 1,4 m -Mv ligt en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) dieper dan 80 cm -Mv ligt.

Figuur 4: Uitsnede geologische kaart met in rood het plangebied.

4. Archeologische verwachting en bekende waarden

Bewonings- geschiedenis	De bewoningsgeschiedenis van het Brabantse dekzandgebied gaat terug tot het Laat-Paleolithicum B. In het gebied zijn meerdere vindplaatsen uit de perioden Laat-Paleolithicum B, Mesolithicum, Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd/Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd bekend.
Monumenten	Het plangebied heeft volgens het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen archeologisch wettelijk beschermde status en is ook niet opgenomen op de Archeologische Monumentenkaart (AMK). Binnen een afstand van circa 1 km van het plangebied liggen twee AMK-terreinen (zie bijlage 5): 1499 AMK-terrein van archeologische waarde. Urnenveld uit de Late Bronstijd en/of de IJzertijd. 16831 Dorpskern van Zandoerle met middeleeuwse bewoningsresten van voor 1250.
Waarnemingen	In Archis staan in het plangebied geen archeologische waarnemingen geregistreerd (zie bijlage 5). Binnen een afstand van circa 1 km van het plangebied staan de volgende waarnemingen geregistreerd (zie ook bijlage 5): 2888261100 Zandoerle. Tuitpot/tuitkan uit de Vroege Middeleeuwen B. Complextypen onbepaald. Toponiem onbekend. AMK-terrein 16831. 2888278100 Zandoerle – Kapelleboomkes; v.m.l. St. Antoniuskapel. Locatie van een verdwenen kapel. 2960391100 Oerle – De Berkt. Onbekend aantal keramiekvondsten uit de Vroege Middeleeuwen en de Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd, aangetroffen tijdens een inventariserend veldonderzoek door BILAN. 2960415100 Oerle – De Berkt (Severinusstichting). Idem onbekend aantal keramiekvondsten uit de Vroege Middeleeuwen en de Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd, aangetroffen tijdens een inventariserend veldonderzoek door BILAN. 2960407100 Oerle – De Berkt (Severinusstichting). Idem vondstmateriaal aangetroffen tijdens een inventariserend veldonderzoek. Het betreft vier stuks handgevormd aardewerk uit de IJzertijd, aangetroffen in boringen op een dekzandkop. Complextypen onbepaald. 3120073100 Oerle-De Boonberg. Beperkt archeologisch onderzoek uitgevoerd tussen 1982 en 1985 door het IPP, naar aanleiding van de vondst van een boomstamp in 1981. 3124691100 Urnenveld uit de Late Bronstijd. Meerdere vondsten in de vorm van handgevormd aardewerk en crematieresten. AMK-terrein 1499. 3242246100 Oerle – Boonberg. Funderingsresten uit de Middeleeuwen - Nieuwe tijd. 3233109100 Oerle. Complex uit de Middeleeuwen, bestaande uit onder

andere grondsporen en een afvalkuil. Het vondstmateriaal bestaat uit een onbekend aantal stuks keramiek, waaronder Pingsdorf-aardewerk. Toponiem onbekend.

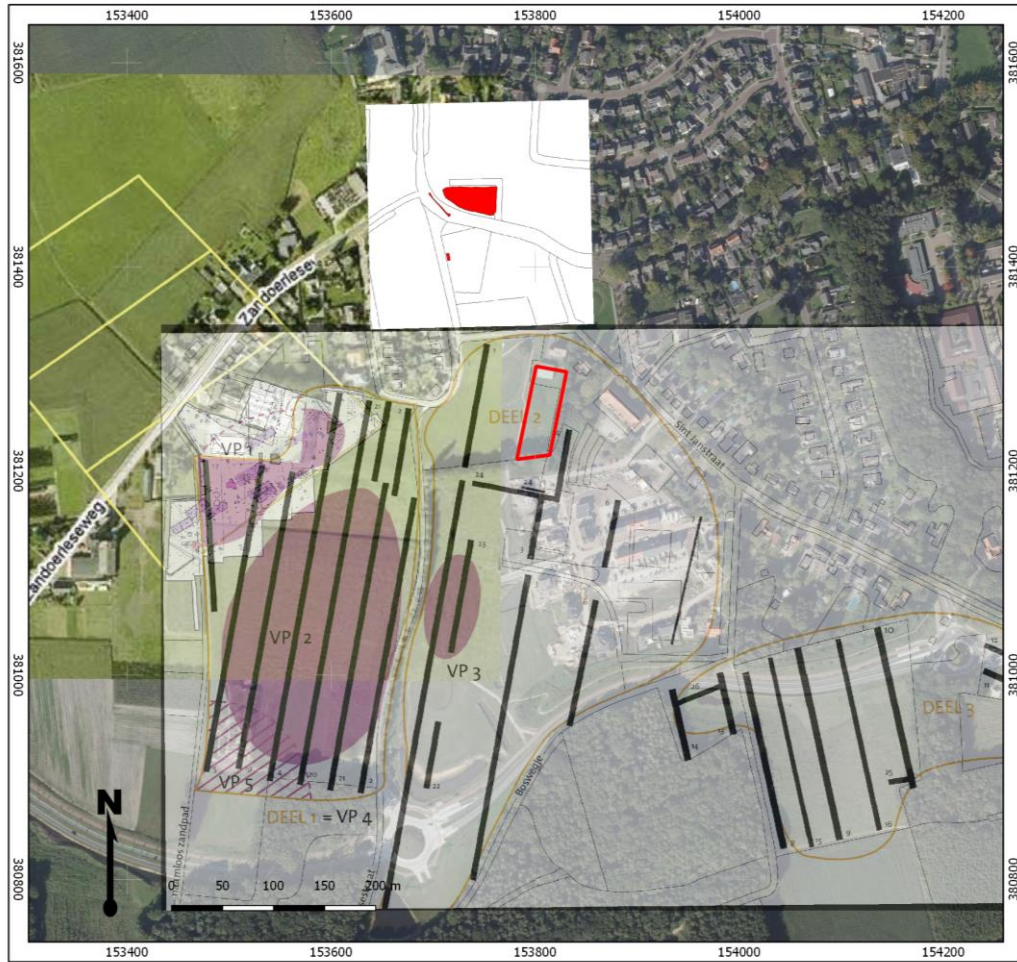
- Verwachting** Het plangebied heeft op de gemeentelijke archeologische advieskaart een hoge archeologische verwachting (zie figuur 2).
- Onderzoek** Voor het specificeren van de archeologische verwachting van het plangebied zijn de archeologische onderzoeken Oerle-Centrum en Oerle-Zuid - Zilverackers van belang (Hissel 2012, Theuws e.a. 2011 en Ter Steege 2013; zie figuur 5). Het betreft twee onderzoeken. Oerle-Centrum betreft een archeologische begeleiding in 2012, waarbij onder andere een achtvormige gracht met een brugconstructie van een aristocratisch complex is aangetroffen (Ter Steege 2013). Binnen het terrein ligt ook de kerk, waarvan de oorsprong op basis van archeologisch onderzoek tot in de twaalfde eeuw terug gaat. Het aristocratisch complex vormt waarschijnlijk de eerste kern van Oerle (i.c. Kerkoerle; Theuws e.a. 2011). Archeologisch gezien valt het op dat dit complex in een komvormige laagte ligt; volgens Theuws e.a. (2011) mogelijk om watervoerende grachten te creëren. Op basis van de ligging in een komvormige laagte concludeert Theuws e.a. (2011) dat Kerkoerle geen vroegmiddeleeuwse voorganger zal hebben. Daarnaast vermoedt hij dat de 12^e eeuwse nederzetting van het aristocratisch complex direct zuidelijk hiervan ligt, namelijk ter hoogte van het plangebied. Uit recent onderzoek blijkt echter dat deze direct noordwestelijk van het complex ligt (mondelijke mededeling Fokko Kortlang/ArchAeO).
- Het onderzoek in Oerle-Zuid i.c. Veldhoven-Zilverackers omvatte een gebied van circa 400 hectare. Dit is in 2008 eerst onderzocht middels een proefsleuvenonderzoek. Op basis hiervan is onderscheid gemaakt in drie deelgebieden en zijn meerdere vindplaatsen aangetroffen (Hissel 2012), waaronder een inheems-Romeinse nederzetting (vindplaats 1), een zwerende ervencomplex uit de Vroege-IJzertijd (vindplaats 2, gedeselecteerd), een natte laagte met zeer goed geconserveerde sporen uit de Vroege IJzertijd (vindplaats 3, deels behouden), een plaggendek uit de Middeleeuwen / Nieuwe Tijd en een mesolithische vuursteenvindplaats.
- Het proefsleuvenonderzoek heeft geleid tot een definitieve opgraving van een omgreppelde inheems-Romeinse nederzettingen (vindplaats 1; zie figuur 5), die in 2008, 2009 en 2010 is opgegraven en grotendeels uit de Midden-Romeinse tijd dateert. Plangebied Het Stoom ligt in deelgebied 2. De sleuven van het proefsleuvenonderzoek reiken tot in de directe omgeving van het plangebied (zie figuur 5). Hier zijn overwegend verstoorte bodemprofielen waargenomen. Voor zover podzolbodems zijn aangetroffen (ook in de andere deelgebieden), betreffen dit moderpodzolgronden (laagste delen) en veldpodzolgronden (hogere delen). Dit zijn hydropodzolen, die kenmerkend zijn voor – periodiek – vochtige omstandigheden. De verstoring van het bodemprofiel in deelgebied 2 zou toe te schrijven zijn aan egalisaties en diepploegen. Het gebied werd gekenmerkt door kleine, natte laagten en depressies, getuige onder andere de moderpodzolgronden en veldpodzolgronden. Waar in de andere deelgebieden oudere antropogene lagen dan die van het oude bouwlanddek, zoals fossiele akkerlagen, zijn aangetroffen, lijken deze in deelgebied 2 te ontbreken. In het oosten van deelgebied 2 is eenzelfde tweedeling in het oud bouwlanddek

waargenomen als in de andere deelgebieden. Verspay (in Theuws e.a. 2011) dateert de akkerlagen in deelgebied 2 in de Nieuwe Tijd, vanaf circa 1600). Spitsporen ontbreken in deelgebied 2. Grondsporen die in deelgebied 2 zijn aangetroffen dateren voornamelijk uit de Late-Middeleeuwen en Nieuwe Tijd en bestaan hoofdzakelijk uit greppels, sporen van intensieve landbouw en grootschalige verstoringen. Ter hoogte van een depressie zijn nog goed geconserveerde sporen uit de IJzertijd waargenomen (vindplaats 3), die waarschijnlijk bij zwerfende erven van vindplaats 2 horen. Ook is geheel in het zuiden van deelgebied 2 nog een aantal ijzertijdsporen aangetroffen en zijn verspreid over het terrein ook enkele – begraven – houtwallen gedocumenteerd. Op basis van de diverse grootschalige verstoringen is deelgebied 2 in 2008 geselecteerd voor verder onderzoek.

Tabel 1: Archeologische perioden

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd C	1850 na Chr.	heden
	Nieuwe Tijd B	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Nieuwe Tijd A	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse Tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse Tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse Tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse Tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse Tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse Tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

Figuur 5: Archeologische onderzoeken: Oerle-Centrum (Steege 2013; rood vlak en rode sleufjes), proefsleuvenonderzoek Oerle-Zuid (Hissel 2012; zwarte sleuven en paarse vlekken i.e. vindplaatsen) en de Definitieve Opgraving van een inheems-romeinse nederzetting op Vindplaats 1(VP1; eveneens in Hissel 2012, plangebied Zilverackers).

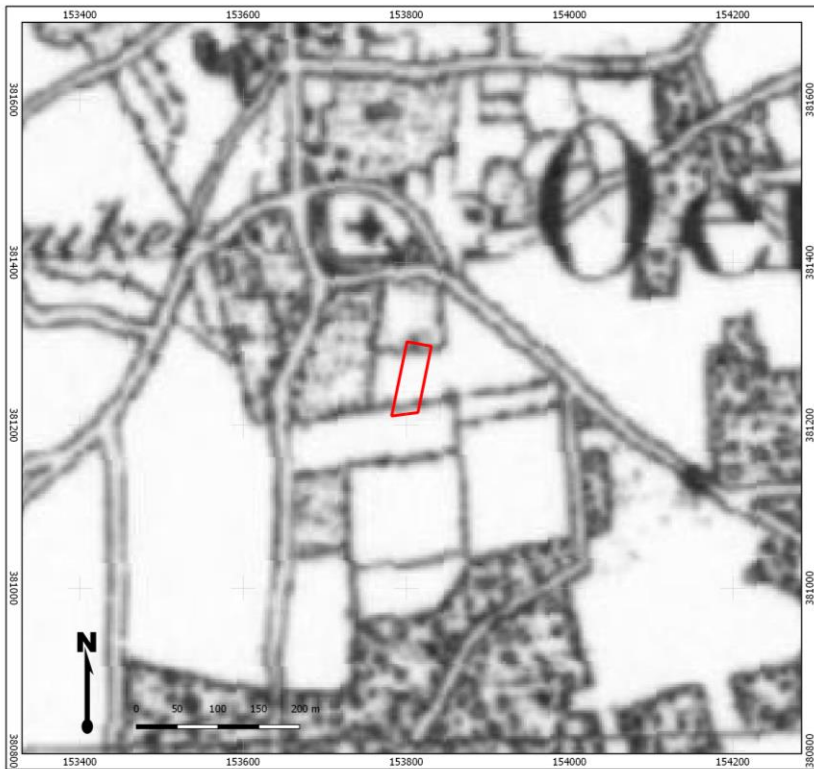
5. Huidig gebruik, historische situatie en bodemverstoringen

- Huidig gebruik** Het plangebied was op het moment van het veldonderzoek op 2 november 2016 in gebruik als weiland.
- Historische situatie** Voor de historische situatie wordt verwezen naar figuren 6 t/m 11, waaruit blijkt dat het perceel van het plangebied nooit bebouwd is geweest (behoudens het huidige te slopen bijgebouw/schuur).
- Bodemverstoringen** Uit de reliëfverschillen van het plangebied met de direct aangrenzende zuidelijke en oostelijke percelen, kan worden afgeleid dat het plangebied in het verleden is geëgaliseerd. Dit zal na 1998 zijn geweest, gezien de egalisatie niet op de ontgrondingskaart van Noord-Brabant staat vermeld (zie bijlage 3). In het Bodemloket staat een melding dat bodemonderzoek is uitgevoerd en er geen noodzaak is tot verder onderzoek of sanering.

Figuur 6: Situatie 1811 – 1832 (Kadastrale Minuutplan; Bron: RCE)

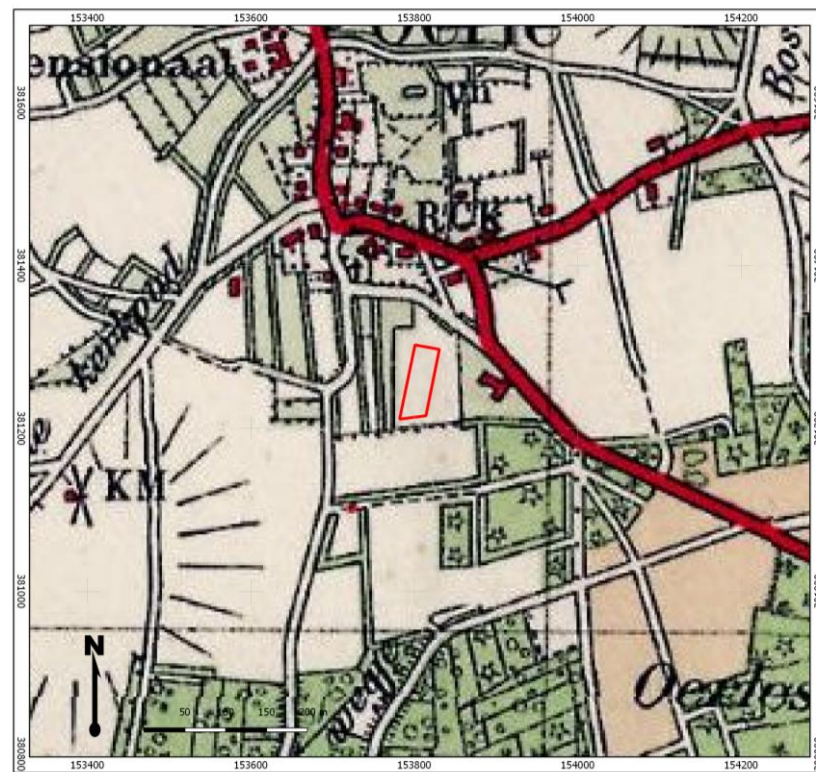

Figuur 7: Situatie rond 1850 (Bron: Topotijdreis.nl).

Figuur 8: Situatie rond 1900 (Bron: Topotijdreis.nl).

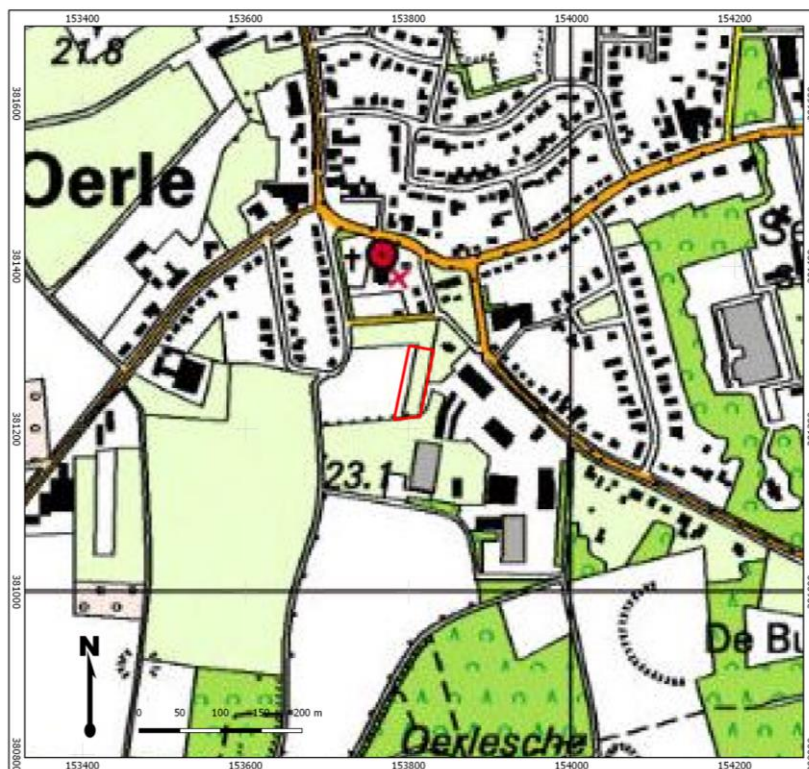

Figuur 9: Situatie rond 1950 (Bron: Topotijdreis.nl).

Figuur 10: Situatie rond 1980 (Bron: Topotijdreis.nl).

Figuur 11: Situatie rond 2000 (Bron: Topotijdreis.nl).

6. Gespecificeerde archeologische verwachting

Kans op archeologische waarden	Laag
Complextypen	Nederzettingsresten, sporen van verkaveling / middeleeuwse en historische landbouw
Stratigrafische positie	Onder oud bouwlanddek, in de top van het hieronder gelegen dekzand

Uit het bureauonderzoek volgt dat het plangebied een lage archeologische verwachting heeft op alle perioden. De resultaten van het bureau- en booronderzoek sluiten aan bij de waarnemingen die tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2008, ter hoogte van Oerle-Zuid – Zilverackers zijn gedaan, namelijk dat in het gebied (deelgebied 2 van het proefsleuvenonderzoek) sprake is van grootschalige bodemverstoringen én het ontbreken van fossiele cultuurlagen en resten van podzolering onder het oud bouwlanddek. Uit het vondstmateriaal van het proefsleuvenonderzoek van 2008, dat onder andere in esvakken is verzameld, komt naar voren dat de vorming van het oud bouwlanddek hier in de Nieuwe Tijd, specifiek in de 17e eeuw – dus relatief laat – moet worden gedateerd.

Uit het onderzoek Oerle-Zuid - Zilverackers kwam ook naar voren dat in het gebied (deelgebied 2 van het betreffende onderzoek; zie figuur 5) oudere antropogene lagen onder het oud bouwlanddek ontbreken, zoals oude akkerlagen en tredzones. Sporen uit de IJzertijd beperken zich tot een depressie (zie vindplaats 3 in figuur 5). In de boringen en de profielputjes in plangebied *Het Stoom* ontbreken aanwijzingen voor depressies, in de vorm van bijvoorbeeld moderpodzolen. Daarom wordt de archeologische verwachting op sporen en vondsten uit de IJzertijd – Romeinse tijd laag geacht, hoewel deze op basis van het uitgevoerde onderzoek niet kunnen worden uitgesloten. Het ontbreken van podzolen in de boringen en profielputjes is ook een aanwijzing dat het plangebied een lage verwachting heeft voor wat betreft steentijdvindplaatsen. Deze kenmerken zich namelijk grotendeels door een vondstconcentratie in de A-, E- en B-horizonten van podzolen.

De grillige structuren die in de boringen en in de profielputjes in plangebied *Het Stoom* zijn waargenomen, sluiten aan bij het vermoeden van Verspay (in Theuws e.a. 2011), dat dit gebied mogelijk in het verleden is afgeplagd, waarbij voor de aanleg van het nieuwe bouwland gebruik is gemaakt van secundair bouwlandmateriaal. De grillige structuren zouden deels ook verband kunnen houden met oude houtwallen. Verder ontbreken op de geraadpleegde historische kaarten aanwijzingen voor bebouwing.

7. Resultaten veldonderzoek

Methodiek

Het doel van het veldonderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting uit het bureauonderzoek. Hiertoe zijn in het plangebied in totaal zes boringen gezet tot een diepte van maximaal 1,1 m –Mv (zie bijlagen 6 t/m 9). De boringen zijn evenredig verdeeld over het plangebied gezet (zie de boorpuntenkaart in bijlage 6). Ook zijn twee profielputjes aangelegd.

De boringen zijn met een Edelmanboor, diameter 7 cm, gezet. De boorkernen en profielen van de profielputjes zijn gefotografeerd (bijlage 7). Na fotograferen zijn de boringen en de profielen van de profielputjes lithologisch en lithogenetisch beschreven conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008). Daarna zijn de boorkernen door middel van snijden en verbrossen geïnspecteerd op archeologische indicatoren. De profielputjes zijn tijdens de aanleg geïnspecteerd op archeologische vondsten en indicatoren.

Bodemopbouw en lithologie

In het plangebied bestaat de bodemopbouw uit een akkerlaag op dekzand. Het dekzand is zeer fijn, goed gesorteerd en matig siltig. De akkerlaag is 45 tot 60 cm dik (boringen 1, 2 en 6), soms dunner namelijk niet meer dan 20 cm (boring 3). In boring 6 is tussen de akkerlaag en het onderliggende dekzand een vuilgrijze laag te zien, die voor een fossiele akkerlaag, dan wel een cultuurlaag kan doorgaan. In boring 2 is een diffuse i.c. vergraven zone op de overgang van de akkerlaag naar het er onder gelegen dekzand te herkennen. In boringen 4 en 5 is de bodem tot in het dekzand verstoord; te herkennen aan het gevlekte karakter van de boorkernen.

De profielen van de profielputten zijn een bevestiging op de waarnemingen in boring 2. In beide gevallen is sprake van een akkerlaag op dekzand, die van het dekzand wordt gescheiden door een vergraven zone. De akkerlagen zijn circa 70 cm dik. Deze waarneming sluit aan bij die van Verspay (in Theuws e.a. 2011, pp 110 - 111) in deelgebied 2 van het onderzoek Oerle-Zuid – Zilverackers. Daar beschrijft hij ook een bodem bestaande uit een akkerlaag die via een grillige structuur van de ondergrens overgaat in dekzand. Hij draagt twee verklaringen voor de grillige ondergrens aan, namelijk:

- 1) tijdelijke ophoging waarbij het opgebrachte materiaal is vermengd met het onderliggende pleistocene substraat, maar door hernieuwde ophoging niet de kans heeft gekregen om volledig te vermengen en te homogeniseren;
- 2) dan wel dat de oude bodem voordien al is verdwenen door afplagging en vervolgens is opgehoogd met secundair gebruikt plaggendek.

Het profiel in profielput P2 laat nog een andere interpretatie toe, namelijk een begraven restant van een houtwal.

Archeologische indicatoren

Aan de basis van de akkerlaag zijn houtskoolbrokjes en partikels aangetroffen. Verder zijn er geen archeologische indicatoren aangetroffen.

8. Conclusie en Advies

Uit het vooronderzoek blijkt dat in het plangebied sprake is van een akkerlaag, met een maximale dikte van 70 cm. Wellicht dat deze oorspronkelijk dikker was, gezien de mogelijke egalisatie van het terrein op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; zie bijlage 3). Aangenomen mag worden dat het een oud bouwlanddek, d.w.z. een enkeerdgrond betreft, dat op basis van het proefsleuvenonderzoek in Oerle-Zuid – Zilverackers (in 2008) in de Nieuwe Tijd kan worden gedateerd, specifiek de 17^e eeuw.

De akkerlaag gaat via een grillige basis (overgangszone met vergravingen) over in de Cg-horizont van het pleistocene dekzand. Podzolen ontbreken. Derhalve is de verwachting op steentijdvindplaatsen die hoofdzakelijk uit vuursteenconcentraties bestaan ook laag, gezien dat deze voornamelijk in de A-, E- en B-horizonten van het pleistocene dekzand worden aangetroffen. Verder zijn op de geraadpleegde historische kaarten ook geen aanwijzingen gevonden voor historische bebouwing, zodat de verwachting op archeologische resten die hiermee verband kunnen houden ook laag is. Uit recent onderzoek blijkt verder dat de middeleeuwse nederzetting van het adellijk complex van Kerkoerle (Theuws e.a. 2011, Steege 2013) niet direct zuidelijk, maar direct noordwestelijk van het complex moet worden gezocht (mondelijke mededeling Fokko Kortlang/ArchAeO), zodat de verwachting op archeologische sporen en vondsten hiervan in het plangebied eveneens laag is.

Ook de verwachting op archeologische resten uit de Bronstijd, IJertijd en Romeinse tijd is laag op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek Oerle-Zuid – Zilverackers, hoewel deze niet kunnen worden uitgesloten. Dan gaat het met name om diepere grondsporen die ondanks de vergravingen nog in de Cg-horizont van het pleistocene dekzand kunnen worden aangetroffen. Deze zijn in de directe omgeving van het plangebied echter niet uit het intensieve proefsleuvenonderzoek van Oerle-Zuid – Zilverackers naar voren gekomen (figuur 5, deelgebied 2), anders dan ter hoogte van een depressie die in het noordelijke deel van deelgebied 2 was aangetroffen. In de boringen en profielputjes in plangebied *Het Stoom* ontbreken echter aanwijzingen voor een depressie, zodat de verwachting op archeologische resten uit de Bronstijd, IJertijd en Romeinse tijd hier laag wordt geacht. Daar komt bij dat de bodem in het plangebied rond boringen 4 en 5 is verstoord.

Advies

Op basis van het archeologisch vooronderzoek worden geen archeologische vervolgmaatregelen geadviseerd.

Kanttekening

Onderhavig onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke methoden en inzichten en is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische resten niet gegarandeerd worden. Wanneer bij graafwerkzaamheden toch onverhoopt waardevolle resten worden aangetroffen, dienen deze bij het bevoegd gezag te worden gemeld.

9. Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden:

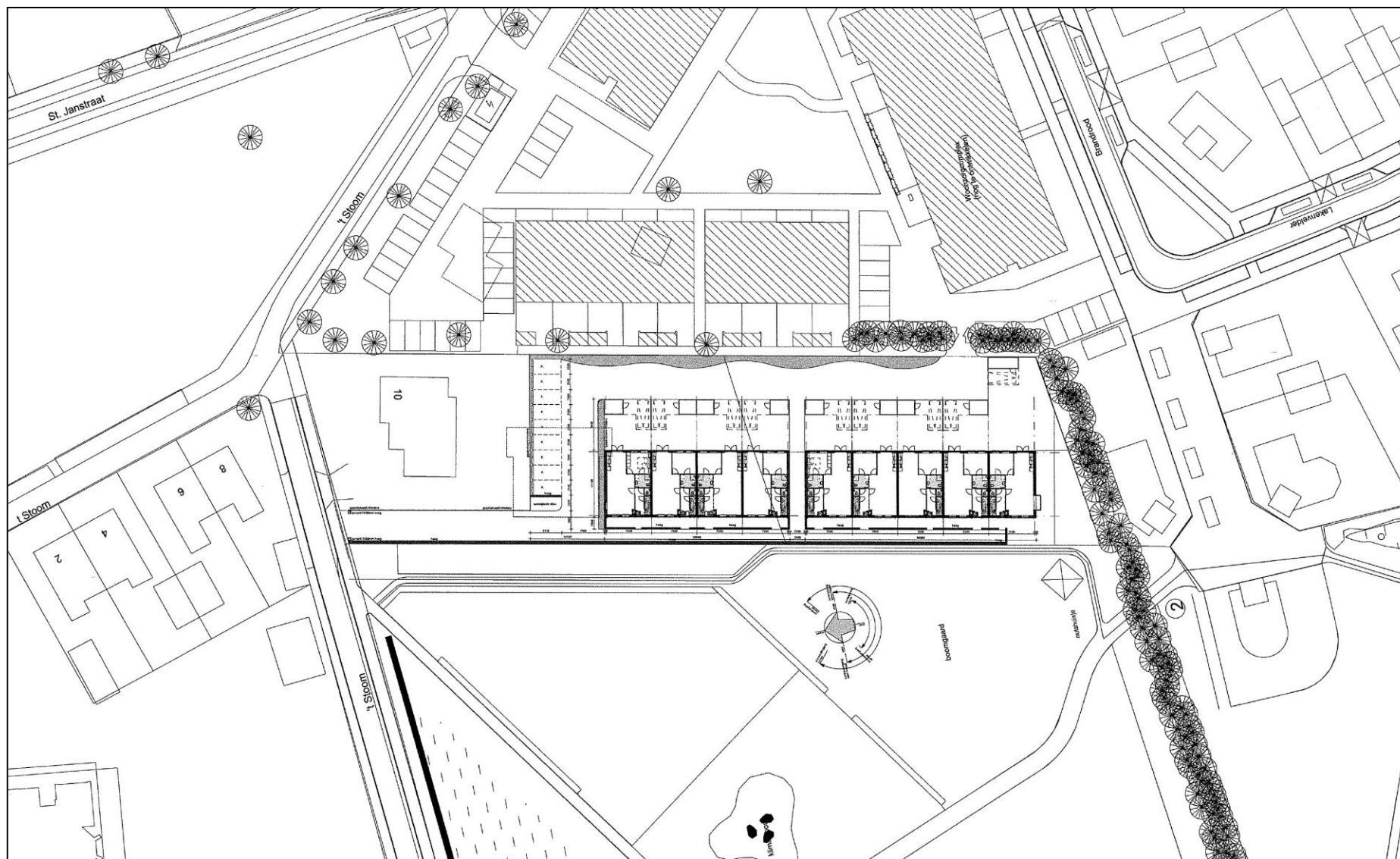
- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem II (Archis2), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- www.ahn.nl
- www.watwaswaar.nl
- www.bodemloket.nl

Literatuur:

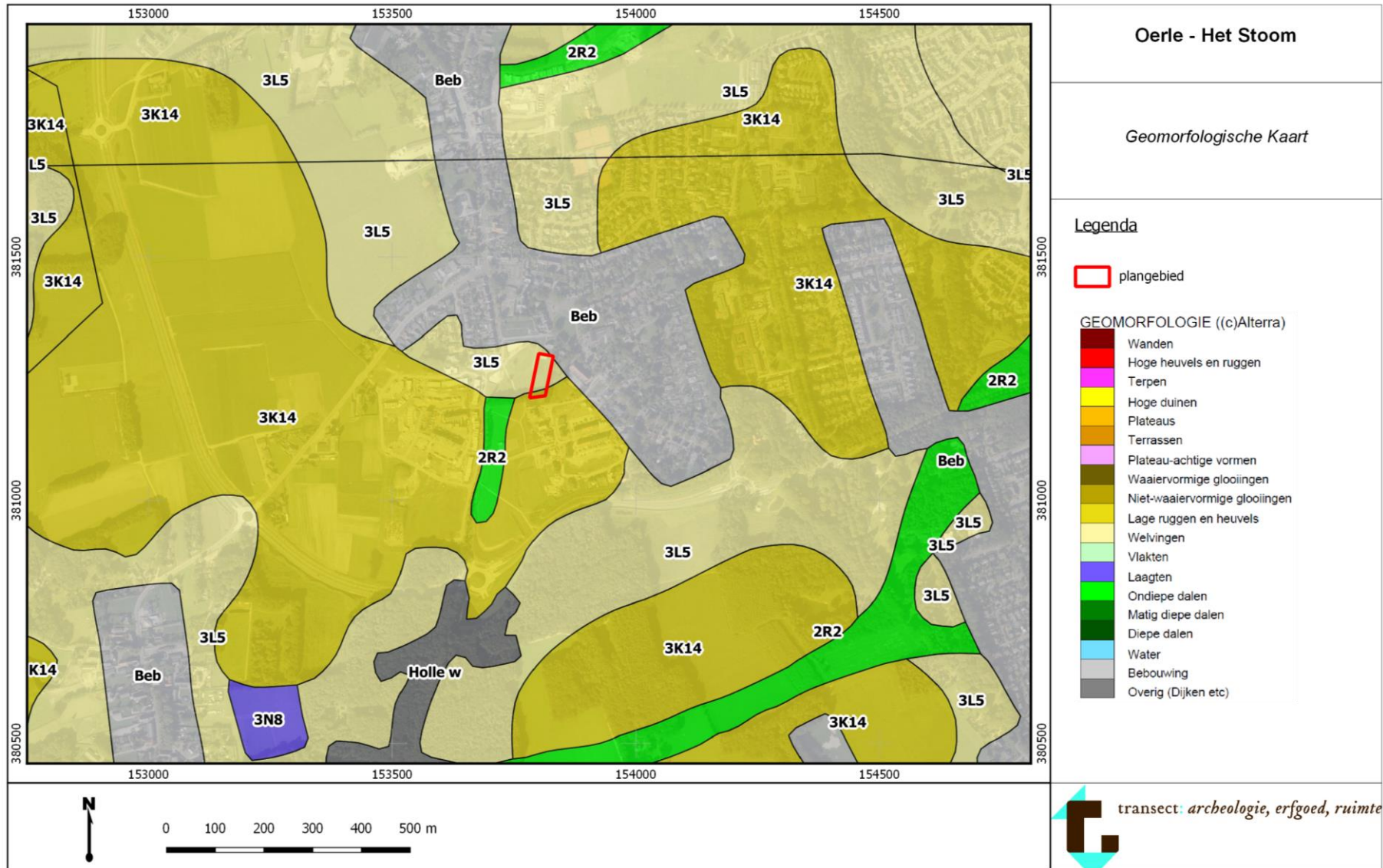
- Bakker, H. de, 1966. *De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland*. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2000. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische Geografie van Nederland). 2e druk.
- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Gemeente Veldhoven, 2008. *Beleidskaart archeologie gemeente Veldhoven (versie 2, 28 oktober 2008)*, Veldhoven.
- Gemeente Veldhoven, 2013. *Archeologische beleidskaart gemeente Veldhoven 10-03-2014*. ArchAeO rapport, Eindhoven.
- Hissel, M.E., 2012. *Een inheems Romeinse nederzetting in Oerle-Zuid (gemeente Veldhoven). Definitief archeologisch onderzoek in plangebied 'Zilverackers'; gemeente Veldhoven deelgebied Oerle-Zuid*. Diachron publicatie 50. Diachron/UvA, Amsterdam.
- Kortlang, F.P., A. Van de Water, M. van der Weele, 2011. Implementatiedocument 4: Standaardrichtlijnen archeologisch onderzoek en bijbehorende rapportage(s), Eindhoven.
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten.
- Steege, B.C. ter, 2013. *Wonen rond de kerk van Oerle: Archeologisch onderzoek uitgevoerd bij de herinrichting van Oerle-Centrum 2012*. Diachron notitie 125. Diachron/UvA, Amsterdam.
- Theuws, F., M. van der Heiden, J. Verspay, 2011. *De archeologie van de Brabantse akkers. Toegelicht aan de hand van het onderzoek van de universiteit van Amsterdam in Veldhoven*. Thema 4. Diachron/UvA, Amsterdam.

Bijlage 1: Nieuwe situatie

Bijlage 2: Geomorfolologische kaart

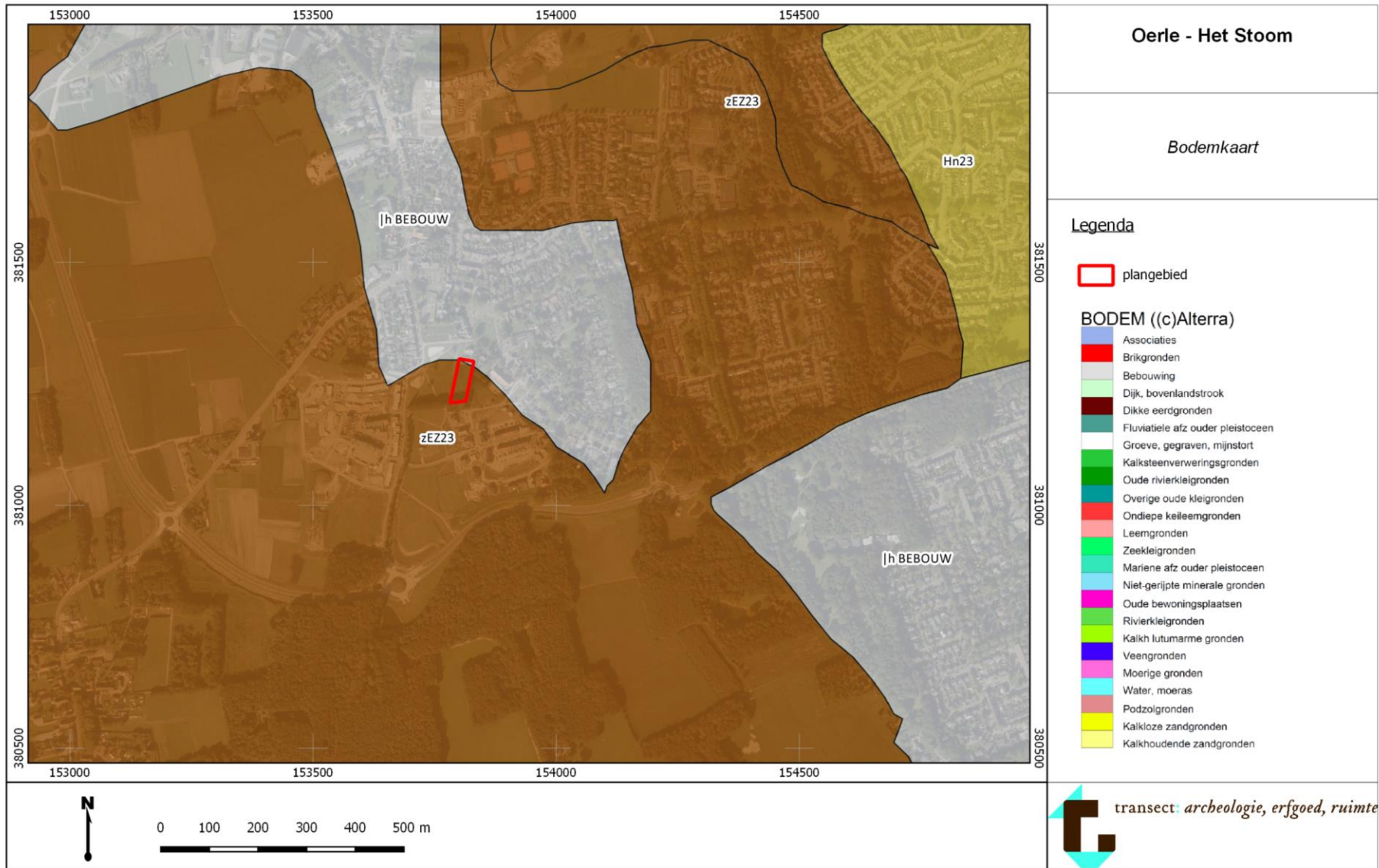

Bijlage 3: Actueel Hoogtebestand Nederland 2 (AHN2) – Ontgravingenkaart Noord-Brabant

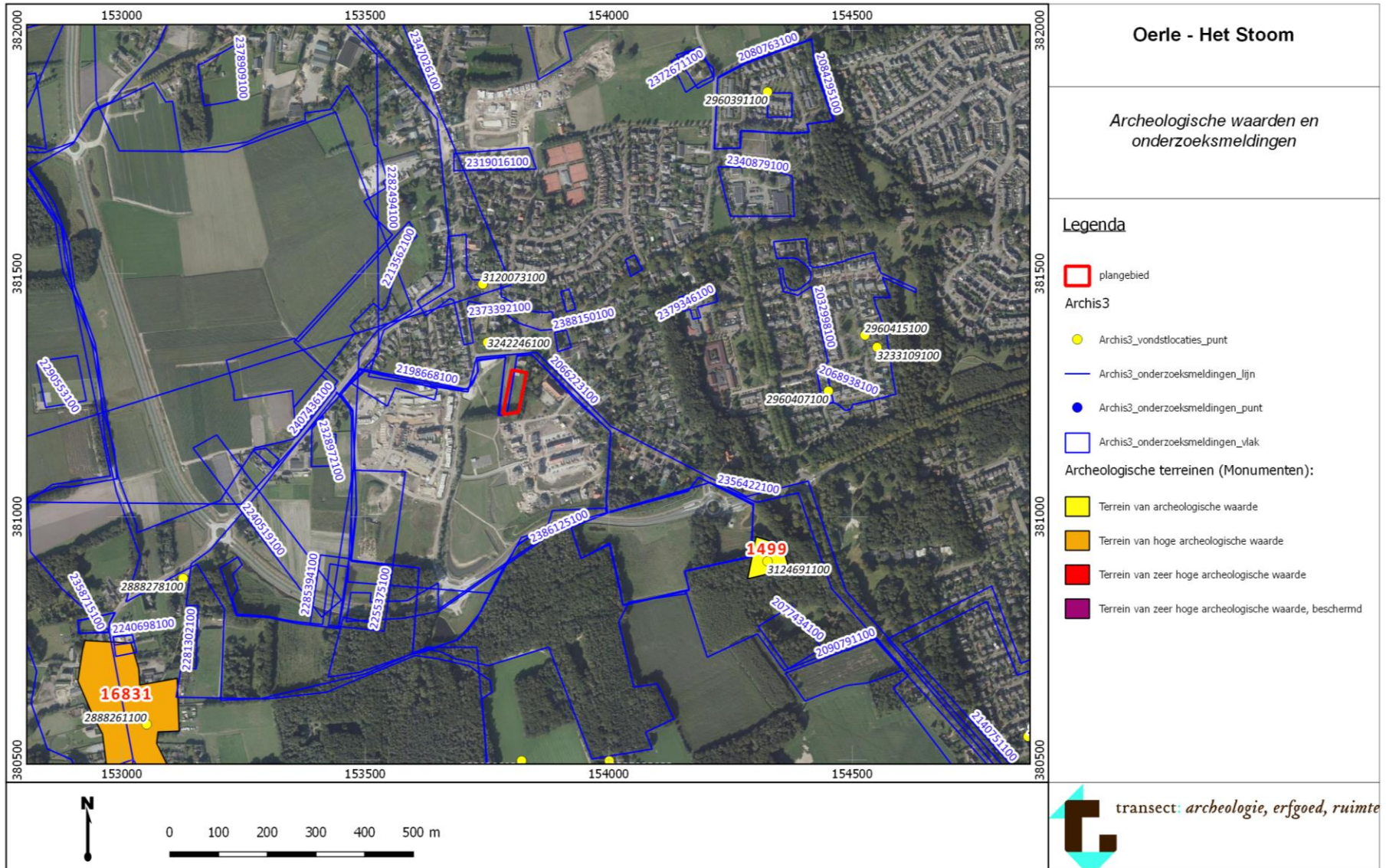

Bijlage 4: Bodemkaart

Bijlage 5: Archeologische waarden en onderzoeksmeldingen (Archis3)

Bijlage 6: Boorpunten- en profielputtenkaart

Bijlage 7: Foto's boorkernen

Boring 1: foto mislukt

Boring 2: overzicht boorkernen

Boring 3: overzicht boorkernen

Boring 4: overzicht boorkernen

Boring 5: overzicht boorkernen

Boring 6: overzicht boorkernen

Bijlage 8: Foto's profielputten

Profielput P1

Profielput P2

Bijlage 9: Boorprofielkolommen

---

boring: 161033-1

beschrijver: AK, datum: 2-11-2016, X: 153.801, Y: 381.284, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51D, hoogte: 22.59, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veldhoven, plaatsnaam: Oerle, opdrachtgever: Tritium Advies BV, uitvoerder: Transect bv

boring: 161033-2

beschrijver: AK, datum: 2-11-2016, X: 153.797, Y: 381.266, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51D, hoogte: 22.55, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veldhoven, plaatsnaam: Oerle, opdrachtgever: Tritium Advies BV, uitvoerder: Transect bv

boring: 161033-3

beschrijver: AK, datum: 2-11-2016, X: 153.801, Y: 381.284, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51D, hoogte: 22.59, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veldhoven, plaatsnaam: Oerle, opdrachtgever: Tritium Advies BV, uitvoerder: Transect bv

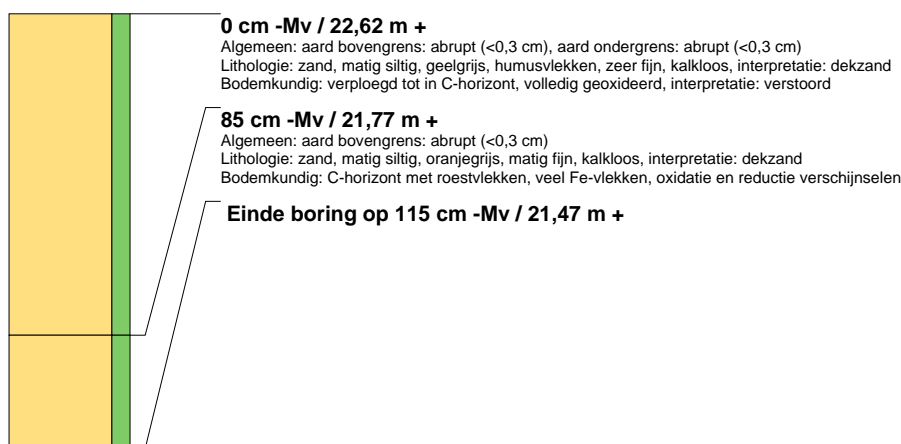
boring: 161033-4

beschrijver: AK, datum: 2-11-2016, X: 153.808, Y: 381.231, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51D, hoogte: 22,62, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veldhoven, plaatsnaam: Oerle, opdrachtgever: Tritium Advies BV, uitvoerder: Transect bv

boring: 161033-5

beschrijver: AK, datum: 2-11-2016, X: 153.808, Y: 381.231, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51D, hoogte: 22,62, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veldhoven, plaatsnaam: Oerle, opdrachtgever: Tritium Advies BV, uitvoerder: Transect bv

boring: 161033-6

beschrijver: AK, datum: 2-11-2016, X: 153.801, Y: 381.284, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51D, hoogte: 22,59, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veldhoven, plaatsnaam: Oerle, opdrachtgever: Tritium Advies BV, uitvoerder: Transect bv

